

FÓKUSZPONT

ELBUKOTT A BRIT KORMÁNY „RUANDA-
TERVE” A LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGON

A brit konzervatív kormány Európában elsőként szeretne volna kiszervezni a menedékkérelmek elbírálását az afrikai kontinensre, ám a Legfelsőbb Bíróság ítéletét követően más megoldás után kell néznie az irreguláris migráció megfékezésére.

Nagy-Britannia és Ruanda 2022 áprilisában megállapodást (MEDP) írt alá arról, hogy az Egyesült Királyságba a La Manche-csatornán keresztül érkező migránsokat a kelet-afrikai országba küldik, ahol menedékkérelmüket feldolgozzák. Azok, akiknek megadják a menedékjogot, Ruandában maradnak ahelyett, hogy visszatérnének az Egyesült Királyságba. A brit kormány azzal érvelt a megállapodás mellett, hogy ezzel a politikai lépéssel elrettenti az embereket attól, hogy életüket kockáztatva átkeljenek a világ egyik legforgalmasabb hajózási útvonalán, és megtörik az embercsempész bandák üzleti modellje. Ellenzéki politikusok és emberi jogi szervezetek etikátlannak és kivitelezhetetlennek nevezték a tervet.

Végül azonban a hatóságok senkit sem küldtek Ruandába, mivel a tervet megtagadták a bíróságon. Az első toloncjáratot az utolsó pillanatban állították le 2022 júniusában, amikor az Emberi Jogok Európai Bírósága ideiglenes intézkedéssel beavatkozott. 2022 decemberében a londoni felsőbb bíróság (High Court in London) úgy döntött, hogy a ruandai terv jogszerű, de a kormánynak minden egyes eset egyedi körülményeit kell mérlegelnie, mielőtt bárkit is repülőre ültet. A fellebbviteli bíróság (Court of Appeal) júniusban elfogadta a többek között Szíriából, Vietnamból és Iránból érkező menedékkérők által benyújtott kifogásokat. Úgy ítélte meg, hogy a terv jogellenes, mivel Ruanda nem biztonságos harmadik ország, és fennállt a veszélye annak, hogy az oda küldött migránsokat visszaküldik a hazájukba, ahonnan elmenekültek.

Ezt a döntést Rishi Sunak kormánya megtámadta a Legfelsőbb Bíróságon (Supreme Court), és a múlt havi meghallgatáson azzal érvelt, hogy alaposan felmérte a kockázatokat, és biztosítani fogja, hogy Ruanda kormánya betartsa a migránsok jogainak védelméről szóló megállapodást.

Ezeket az érveket azonban 2023. november 15-ei ülésén a legfőbb törvénykező szerv nem fogadta el, egy Ruanda és Izrael közötti hasonló, 2013 és 2018 között létezett megállapodásra hivatkozva. Mint az indoklásban olvasható: „Nem vitás, hogy a ruandai kormány jóhiszeműen lépett be az MEDP-be. (...) Mindazonáltal a szándékok és törekvések nem feltétlenül felelnek meg a valóságnak: a kérdés az, hogy a gyakorlatban megvalósíthatóak-e. Ezt illusztrálja Ruanda Izraellel kötött megállapodásának története: nincs okunk kételkedni abban, hogy Ruanda jóhiszeműen vállalta Izraelnek a kötelezettségeit, és hogy Izrael kormánya hitt abban, hogy azokat teljesíteni fogják. A jelen esetben tehát nem a ruandai kormány politikai szintű jóhiszeműsége a központi kérdés, hanem az, hogy a ruandai kormány gyakorlatilag képes-e teljesíteni ígéreteit, legalábbis rövid távon, tekintettel a ruandai menekültügyi rendszer jelenlegi hiányosságaira, a visszaküldés múltbeli és folyamatos gyakorlatára (az Izraellel kötött megállapodással összefüggésben is), valamint az eljárás, a megértés és a kultúra terén szükséges változások mértékére.”

A döntéssel kapcsolatos kormányálláspontról, azaz a „hogyan tovább”-ról maga a miniszterelnök ígért későbbi tájékoztatást. Az ítéletnek nagy hatása lesz az irreguláris migráció kezelésének eszközeiről az Európai Unió tagországai között folyó vitára is.